

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 124111348, Gynėjų g. 16, LT-01109 Vilnius, tel. (8 5) 261 6063,
el. p. bendras@lsa.lt, atsisk. sąsk. LT287044060001377867 AB SEB bankas, banko kodas 70440

Seimo Audito komitetui

2025-04-   Nr. SD-2025/
į 2025-03-26   Nr. S-2025-1574

DĖL INFORMACIJOS PATEIKIMO

Lietuvos savivaldybių asociacija išnagrinėjo Seimo Audito komiteto 2025 m. kovo 26 d. raštą Nr. S-2025-1574 „Dėl informacijos pateikimo“.

Informuojame Jus, kad apklausėme šalies savivaldybes ir teikiame Jums minėtame rašte prašomą informaciją.

1. Kokių priemonių planuojama imtis, kad būtų pašalinti VPT atlikto savivaldybių CPO pirkimų valdysenos patikrinimo metu nustatyti trūkumai?

Vienos savivaldybės, susipažinusios su VPT tikrinimo ataskaitoje esančiomis rekomendacijomis, jau parengė ir patvirtino priemonių įgyvendinimo planus arba numato peržiūrėti vidaus teisės aktus ir prireikus juos tobulinti. Kitos savivaldybės nurodė, kad jų CPO viešųjų pirkimų tvarkos taisyklėse nurodyti aiškūs atsakomybių ir funkcijų pasiskirstymai, planų ir pirkimo inicijavimo paraiškų teikimo terminai ir pan.

2. Su kokiomis teisinio reglamentavimo problemomis (t. y. tomis, kurioms spręsti reikalingas Viešųjų pirkimų įstatymo ir/ar susijusių teisės aktų tobulinimas) susiduria savivaldybių CPO, vykdydamos viešuosius pirkimus? Kokie galimi šių problemų sprendimo būdai?

Tobulinant centralizuotus pirkimus savivaldybėse VPĮ pakeitimai turėtų siekti efektyvumo ir paprastesnio administravimo:

2.1. Nors visuotinai nuolat yra kalbama apie administracinės naštos mažinimą, bet akivaizdu, kad viešųjų pirkimų srityje ji tik didinama. Kaip rodo savivaldybių CPO tikrinimas, reikalaujama vis daugiau papildomų CPO funkcijų atlikimo, atsakomybių prisiėmimo, tvarkų, rekomendacijų, kontrolių aprašų parengimo ir pan. Siekiama priversti kiekvieną PO/CPO tvarkose aptarti, reglamentuoti kiekvieną daromą veiksmą, apie ką VPĮ net neminima.

2.2. Galėtų būti nustatyti skirtingi reikalavimai didelėms ir mažoms PO, realiai sumažinti reikalavimai mažos vertės pirkimams.

2.3. VPĮ 82¹ straipsnio 1 dalies 2 punktą numato, kad kiekvieną pirkimą, kurio sutarties vertė viršija 15 000 Eur be PVM, turi atlikti savivaldybės CPO. Manytina, kad ši nuostata yra tikslintina, nes apsunkina CPO vykdomų didelės vertės pirkimų organizavimą, neleidžia sutelkti pajėgumų efektyviam VP organizavimui. Mažos vertės pirkimus nesunkiai gali atlikti pavaldžių įstaigų darbuotojai, tuo labiau, kad VP centralizavimas iš esmės nesudarė galimybių sumažinti viešuosius pirkimus planuojančių, vykdančių specialistų skaičių šiose įstaigose.

2.4. Atsižvelgiant į tai, kad specialistų atestavimas netapo toks masinis, siūlome leisti procedūras vykdyti specialistams, neturintiems pažymėjimo, ne tik mažos vertės pirkimuose, bet ir tais atvejais, kai planuojamos sudaryti sutarties vertė neviršija 15 000 Eur be PVM (t. y. supaprastintos ir tarptautinės vertės pirkimuose). Šis pakeitimas susijęs su 82¹ straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimu, nes sumažintų CPO administracinę naštą vykdančios mažos vertės ir pirkimus, kai sutarties vertė neviršija 15 000 Eur be PVM. Tuo pačiu padėtų pavaldžioms įstaigoms operatyviau apsirūpinti nedidelės vertės prekėmis, paslaugomis, darbais.

2.5. Siūlome apsvarstyti galimybę panaikinti 21 straipsnio 2 dalies 2 punktą, nes reikalavimas kiekvieno pirkimo ataskaitoje nurodyti su pirkimu susijusių asmenų vardus, pavardes sukuria didelę

papildomą administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms, ypač CPO, ir nesuteikia jokios reikšmingos papildomos vertės.

Pažymėtina, kad savivaldybės teikia informaciją apie pirkimus vykdančius asmenis savo interneto svetainėje, su pirkimu susiję asmenys taip pat nurodomi paskelbtose pirkimo sąlygose. Kiekvienas to pageidaujantis VTEK puslapyje gali susipažinti su viešojo pirkimo komisijos narių, pirkimo organizatorių privačiais interesais.

2.6. Siūlome atsisakyti pareigos skelbti rinkos konsultacijas VPĮ 27 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytais atvejais. Tokių konsultacijų privalomumas neabejotinai prailgina reikalingų prekių, paslaugų ir darbų įsigijimo laiką ir negarantuoja, kad po konsultacijų suteikimo bus gauta bent viena ar daugiau nei viena paraiška ar pasiūlymas. Dažnai negaunama paraiškų (pasiūlymų) arba gaunama tik viena paraiška ar vienas pasiūlymas ne dėl to, kad pirkimų sąlygos yra neskaidrios ar diskriminacinės, bet todėl, kad tai lemia kai kurių pirkimų objektų specifika ar mažas atitinkamos rinkos dalyvių skaičius. Šiuo metu PO ir tiekėjai jau yra įsitikinę rinkos konsultacijų nauda, todėl ir taip naudoja šią priemonę. Privalomas rinkos konsultacijų skelbimas tam tikrais atvejais yra papildoma administracinė našta.

2.7. Siūlome tikslinti VPĮ 37 straipsnio 9 dalies, 47 straipsnio 9 dalies reikalavimus. Šiuo metu PO, valdanti ypatingos svarbos informacinę infrastruktūrą, veikianti srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, ar įrašyta į Saugiojo tinklo naudotojų sąrašą (tarp šių PO yra ir savivaldybės PO), atlikdama pirkimus, kurių objektas apima šio įstatymo 92 straipsnio 13 dalyje numatyta sąrašą nurodytų BVPŽ kodų prekes ar paslaugas, laiko, kad prekės ar paslaugos kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, kai:

1) prekių gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo yra registruoti (jeigu gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantis ar turintis pilietybę) šio įstatymo 92 straipsnio 14 dalyje numatyta sąrašą nurodytose valstybėse ar teritorijose;

2) paslaugų teikimas būtų vykdomas iš šio įstatymo 92 straipsnio 14 dalyje numatyta sąrašą nurodytų valstybių ar teritorijų.

Patvirtintame BVPŽ kodų sąrašą yra ne tik sudėtingos, saugumui svarbios įrangos, paslaugų kodai, bet ir įprastos prekės, pvz., nenutrūkstantio maitinimo šaltiniai, telekomunikacijų komutacinės spintos ir pan. įranga, perkami, pvz., mokyklos paprastajam remontui. Todėl net įprastuose pirkimuose tenka tikrinti tiekėjus, medžiagų gamintojus dėl nacionalinio saugumo: šių prekių gamintojo, jį kontroliuojančio asmens gyvenamąją vietą ar pilietybę, jei perkamos paslaugos tikrinama, iš kurios teritorijos teikiamos paslaugos. Tai labai didelė administracinė našta.

Siūlome apsisvarstyti galimybę nacionalinio saugumo reikalavimus nustatyti tada, kai pirkimo objektai įsigijami strateginiams objektams ar poreikiams, susijusiems su gynybos, saugumo sektoriais, o ne įprastoms ūkinėms reikmėms, taip pat supaprastinti tikrinimo procedūras.

2.8. Siūlome atsisakyti VPĮ 50 straipsnio 5 dalyje įtvirtinto privalomo tiekėjų informavimo per 3 darbo dienas apie Europos bendrojo viešųjų pirkimų dokumento (EBVPD) tikrinimą, nes tai perteklinė pareiga perkančiajai organizacijai informuoti tiekėjus apie EBVPD nurodytos informacijos patikrinimo rezultatus. Toks patvirtinimas neteikia jokios naudos tiekėjui, tai yra papildoma administracinė našta PO. Apie atitiktį EBVPD, tiekėjai gali būti informuojami vėliau, kartu su kita jiems teikiama informacija.

2.9. Siūlome tikslinti VPĮ 86 straipsnio 9 dalį, panaikinant pareigą viešinti visą laimėtojo pasiūlymą, nes susipažinti su visu pasiūlymu ir skusti PO sprendimus tiekėjai turi teisę VPĮ nustatyta tvarka ir terminais. Todėl antrą kartą viešinti visą pasiūlymą, kurį dažnai sudaro 30 MB ir daugiau, yra perteklinė PO tenkanti pareiga. Pakaktų viešinti sutartį su jos priedais, kuriuose įprastai yra kainos ir techninė specifikacija, t. y. visuomenei svarbi informacija. Papildomai pažymėtina, kad reta PO pareigą CVPIS viešinti visus pasiūlymo dokumentus atlieka tinkamai, dažniausiai tik sutartis ir viešinama. PO kontrolė šiuo klausimu vykdoma tik pasirinktinai. Tai rodo, kad minėta VPĮ nuostata nėra tokia svarbi, tačiau tuo pat metu, ji apsunkina VPĮ reikalavimų besilaikančių PO darbą. Dar daugiau CVPIS nėra paprastos galimybės visą didelės apimties pasiūlymą pavišinti be papildomų specialisto veiksmų. Kadangi VPT administruojama CVPIS negali priimti didelės apimties informacijos, viešųjų pirkimų specialistai papildomai dar turi ją suspausti ir (arba) segti dešimtis failų ir tik tada gali pavišinti pasiūlymą. Šie papildomi veiksmai sudaro didelę ir jokios papildomos vertės nesudarančią administracinę naštą.

2.10. Siūlome tikslinti VPI 96 straipsnio 3 dalį, joje numatant retesnę centralizuotų ataskaitų pateikimo terminą. Šiuo metu šias ataskaitas VPT reikia teikti kas mėnesį, pakeitus reikalavimą į kas ketvirtį, iš esmės niekas nepasikeistų, tačiau sumažėtų administracinė našta CPO.

3. Ar centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo tema kompetentingų institucijų parengti metodiniai dokumentai (pvz., VPT gairės, rekomendacijos ir pan.) yra pakankami ir aiškūs, taikant juos kasdienėje savivaldybių CPO veikloje? Jeigu ne, prašome detalizuoti trūkumus.

Būtent centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo tema kompetentingų institucijų parengtų metodinių dokumentų nėra. VPT 2022 m. paskelbtos Pirkimų centralizavimo gairės buvo labai naudingos šio proceso pradžioje, tačiau nuo 2023 m. nekeistos, nepildytos. Be to, jų paskirtis išaiškinti apie centralizavimo procesą, ne apie centralizuotus konkrečius pirkimus. Kitos VPT rekomendacijos ar gairės, pvz., Viešųjų pirkimų ir pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės rekomendacijos, gali būti naudojamos ir CPO veikloje, tačiau nėra pritaikytos būtent CPO.

Savivaldybės pastebi, kad paprastai metodiniai dokumentai koncentruojasi į bendruosius pirkimų organizavimo aspektus, pasigendama detalesnio praktinių pavyzdžių ir rekomendacijų pateikimo. Pvz., trūksta praktinio išaiškinimo dėl sutarčių vykdymo, esant papildomiems darbams pagal skirtingas kainodaros taisykles (fiksuoto įkainio, fiksuotos kainos atveju ir pan.).

VPT CPO pirkimų valdysenos patikrinimo metu nurodė, kad savivaldybės nėra pasirengusios darnių pirkimų strategijų. Siūlytina parengti gaires, kad visos savivaldybės vienodai suprastų šios rekomendacijos įgyvendinimo priemones.

4. Su kokiomis praktinėmis problemomis (t. y. tomis, kurioms spręsti nereikalingas teisinio reglamentavimo tobulinimas) susiduria savivaldybių CPO, vykdydamos viešuosius pirkimus? Kokie galimi šių problemų sprendimo būdai?

Kontrolė ir atsakomybė. Neaiškus atsakomybių pasiskirstymas tarp pirkimo iniciatoriaus ir CPO. Siūlytina detaliau apibrėžti CPO ir PO teises bei pareigas.

Skirtingi PO poreikiai. PO turi nevienodus poreikius (pvz., specifinės techninės savybės, skirtingi prekių, paslaugų kiekiai, terminai ir pan.). Todėl sunku suderinti standartizuotą pirkimo objektą, sudėtinga konsoliduoti pirkimus siekiant ekonominio masto (pasiekiamas rezultatas konsoliduojant – mažinamas pirkimų vykdymo skaičius), kas mažina tiekėjų konkurenciją ir/ar pirkimo efektyvumą. Siūlytina standartizuoti tam tikrų pirkimo grupių technines specifikacijas.

Kompetencijos trūkumas. CPO prižiūrimų PO skaičius didelis, o veiklos sritys bei su tuo susiję poreikiai skirtingi, CPO sudėtinga turėti visų reikalingų kompetencijų specialistus. Siūlytina plėsti CPO LT e-katalogus, Lietuvos ar regioniniu mastu steigti specializuotas CPO pagal sritis, pvz., IT, statybų, maitinimo, maisto prekių, baldų, projektavimo, medicinos priemonių ir įrangos pirkimams.

Tiekėjų motyvacijos stoka. Sudėtingas viešųjų pirkimų reglamentavimas atbaido tiekėjus nuo dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose. Dideli, centralizuoti (konsoliduoti) pirkimai kelia iššūkių mažiems ar vidutiniams tiekėjams (per didelė apimtis, griežtos sąlygos). Mažėja konkurencija, o tai gali lemti aukštesnes kainas ar prastesnę kokybę.

IT sistemų ir duomenų trūkumas. Naujoji CVP IS yra sudėtinga, nepatogi darbui, nuolat fiksuojami sutrikimai. Trūksta vieningos, efektyvios informacinės sistemos, leidžiančios sklandžiai planuoti, stebėti ir administruoti pirkimus, sąskaitas, tikrinti tiekėjų duomenis. Daug procesų vyksta rankiniu būdu, tai didina klaidų riziką, laiko sąnaudos ir neefektyvus darbas. PO turi pildyti duomenis skirtingose sistemose (pirkimų valdymo, SABIS, CVPIS, dokumentų valdymo, sąskaitų, biudžeto valdymo ir pan.). Turi būti vieninga sistema mažinanti administracinę naštą PO (mažinti laiko švaistymą, efektyvinti pirkimų sistemą). Siūlytina sukurti ar plėsti CVP IS, kuri apimtų planavimą, derinimą, tiekimo stebėseną, sąskaitų integraciją su SABIS, užtikrintų duomenų analitiką ir grįžtamąjį ryšį, leidžiantį įvertinti pirkimų efektyvumą.

Žmogiškieji ištekliai. Perkančiosios organizacijos ir pačios CPO neturi pakankamai kompetentingų žmogiškųjų išteklių. Viešųjų pirkimų specialistai turi priimti sprendimus, nebūdami tikri dėl jų atitikimo teisiniam reguliavimui ir teisminei praktikai. Didelė atsakomybės našta didina administracinę naštą ir tiekėjams, viešųjų pirkimų specialistai dėl suklydimo baimės prašo tiekėjų deklaracijų, dokumentų labai plačia apimtimi, kad esant kontroliuojančių institucijų patikrinimams nebūtų nustatyti pažeidimų atvejai.

Teisminė praktika. Nuolat kintanti, kartais prieštaraujanti viena kitai. Susiduriama su situacijomis, kai tiesiogiai taikyti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų negalima, kadangi teisminė praktika yra jų taikymą pakeitusi. Tikslinga periodiškai sisteminti galiojančią jurisprudenciją ir pagal tai keisti teisinę bazę.

Dėl esamos numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos dalis pirkimų vykdoma neefektyviai, t. y. taikant sudėtingesnį pirkimo būdą. Pavyzdžiui, inžinerinio projektavimo plano vertės sumuojasi nepriklausomai nuo to, kad projektuojami objektai nesusiję. Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės atlieka daug projektavimo pirkimų skirtingiems objektams, dalis tokių pirkimų, net ir nedidelės vertės, vykdoma tarptautinio atviro konkurso būdu. Manome, kad tai neefektyvu, nepadidina skaidrumo, nepritraukia daugiau tiekėjų dalyvauti konkurse ir atvirkščiai, dėl sudėtingų konkurso sąlygų teikėjų suinteresuotumas mažėja. Siūlome peržiūrėti numatomo viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodiką ir nustatyti, kad tam tikrų pirkimo prekių ir paslaugų grupių pirkimo vertės nesumuojamos.

5. Kokia papildoma centrinės valdžios pagalba, savivaldybių vertinimu, prisidėtų prie savivaldybių CPO veiklos tobulinimo?

Papildomi seminarai, mokymai CPO, perkančiųjų organizacijų vadovams ir specialistams (pvz., bendra nemokama mokymosi platforma). Modernių IT sprendimų, leidžiančių nuolat stebėti bei analizuoti pirkimų procesus, diegimas.

Direktore

Roma Žakaitienė